

AHRIMANSKÝ VLIV V KOMUNISMU

Luboš Rokos

Ruský spisovatel Michail Bulgakov sepsal v dobách hlubokého stalinismu román Mistr a Markétka. Román byl částečně autobiografický, onou Markétkou a životní oporou byla v reálu Michailova žena Jelena, která mu pomáhala i se psaním a ukrýváním románu. Pro skrývání existovaly dobré důvody. V románu se do komunistické Moskvy vrací sám ďábel, aby si zblízka prohlédl svoje dílo, které tu s pomocí komunistů úřadovalo.

Britský historik Orlando Figes vydal nedávno knihu "Šeptem. Soukromý život ve Stalinově Rusku", 1) kde se dá vyzorovat, že Bulgakov se ve své charakteristice komunismu moc nepletl. Název knihy ukazuje na styl komunikace, kdy se mluvilo šeptem ze strachu, aby člověka někdo neslyšel a neudal, nebo kdy se šeptem udávalo. Sovětskou společnost svíral strach, nikdo nevěděl, jestli v noci na dveře nezazvoní policie a někoho neodvede. Lidé si pro jistotu nechávali sbalené kufry pod postelí, aby nemuseli věci v rychlosti hledat. Strach je přitom ahrimanský prvek, který paralyzuje lidskou duši a ducha. Druhým hlavním ahrimanským projevem je pak lež, které byly sovětské noviny té doby plné. Tisku vládly lži o cizích agentech, o zrádcích, které je třeba popravit.

Na spojení komunismu s ahrimanskými silami upozornil Steiner na více místech. V Symptomatologii dějin²) píše: "Dnes je socialismus často opakem toho, co jsem vám vylíčil jako jeho zásadu. Je tyranický, je chtivý moci, je tím, co by chtělo vše ostatní vzít také do své ruky. Ve skutečnosti je bojem neoprávněného knížete tohoto světa..." Neoprávněným knížetem je opět míněn Ahriman, vládce hmoty; pravým socialismem Steiner míní lidskou solidaritu fungující na základě ducha a dobrovolnosti, nikoli na základě donucení a lámání lidské vůle a svobody.

Neoprávněný kníže tohoto světa byl znám u gnostiků i pod názvem Demiurg - Řemeslník. Jako normální řemeslník i on umí zacházet s hmotou, vládnout jí. Zmocnil se tedy hmotného světa, a to neoprávněně, protože hmotný svět má sloužit ke zdravému lidskému vývoji, kdežto Demiurg s ním naložil po svém. Ahriman prohlašuje hmotný svět za jediný skutečný, aby k němu lidi připoutal, a tím i ovládal. Síly nabývá Ahriman od atlantské epochy, kdy se lidé začali rozkoukávat ve fyzickém světě, a v poatlantské epoše nabyt ještě větší moci v praperské době, kdy lidé dostali za úkol naučit se orientovat na fyzické pláni (jméno Ahriman je také perské, použil ho Zarathustra pro tohoto protivníka slunečního Boha). Další moci nabyt Ahriman počátkem novověku, kdy lidé začali poznávat fyzické zákony a využívat je v praxi pro technické vynálezy.

První novověcí vědci většinou ještě bývali věřící. Kepler zachoval vedle vědeckých spisů i pár řádků náboženských, Isaac Newton si duchovních věcí cenil více než svých vědeckých objevů. První akademie věd spoluzakládali svobodní zednáři věřící ve svého nebeského architekta, a snad se tu angažovali i rosenkruciáni. Tito vědci mohli snad uvažovat takto: "Existují dokonalé Boží zákony, jsou platné v duchovních světech, a protože jsou dokonalé, tak jsou platné i ve světě fyzickém (nebo-li "Jak nahoře, tak dole"). Studiem fyzických zákonů poznáváme i svět Boží." Je v tom cítit odklon od starších extrémních postojů, kde je vše hmotné špatné a hříšné. Zároveň je ale časem vidět příklon k materializaci a ahrimanizaci vědy.

Novověká technika přišla Ahrimanovi vhod hned dvakrát. Za prvé technika pomohla

zpříjemňovat fyzický život, takže člověka připoutávala k tomuto uspokojování fyzických potřeb na úkor potřeb duchovních. A za druhé pokud existují fyzické zákony, které vysvětlují fungování fyzického světa, tak mohl Ahriman tvrdit, že tyto zákony stačí k vysvětlení celého světa. Pokud člověk objevil, že funguje blesk jako elektrický výboj, tak není třeba si dále myslet, že blesky po lidech hází bozi. Ahriman pomocí vědy začal lidi pomocí praxe i teorie svádět pryč od duchovních světů a připoutávat k hmotě.

Pokud se světu upírá duchovno, upírá se i člověku. Člověk má podle materialismu fungovat pouze ve fyzickém světě, nějaká duše neexistuje, resp. duševní procesy jsou jen chemické procesy na bázi hormonů nebo jiných látek. Konkrétně marxisté pak takovéto mechanické zákony aplikují i na vývoj lidské společnosti. Společenský vývoj se pohybuje od primitivních forem k lepším, až k nejdokonalejší formě komunistické. Zároveň marxismus přiznává pravěkým kulturám také jistou formu komunistické společnosti. Ta je ale omezená pouze na malou společenskou jednotku a je to ještě forma nevědomá, zatímco moderní komunisté zavedou komunismus vědomě jakožto dějinnou nutnost.

Je to velmi, velmi pozoruhodná záležitost, protože z vnějšího pohledu je tato marxistická dialektika vlastně totožná se Steinerovou teorií o vývoji lidstva ve spirálách. Lidé kdysi žili v nevědomé kolektivní blaženosti, ze které byli vytrženi, aby se individualizovali a do stavu blaženosti a sounáležitosti s ostatními se vrátili vědomě, na vyšším stupni. Vnějškovou podobu si vysvětlují stejně jako v předešlém případě, že Ahriman pouze převzal Boží zákony a prohlásil, že fungují automaticky, bez prvotního hybatele, bez vyšší síly..., bez ducha.

A tam, kde se popírá duch, kde se popírá i existence lidského ducha, tam se popírá i hodnota lidského života. Pro komunisty byl hlavní systém, kde byl člověk jenom šroubek ve stroji. A to doslova, tak to vyjádřil Stalin v přípitku na oslavu konce války na: "Desítky milionů prostých, obyčejných lidí ... kteří jsou malými šroubky ve velkém státním mechanismu, ale bez nichž bychom my všichni, maršálové, velitelé front a armád, nebyli nic platní." (s. 393) Měl to být výraz díky, ale vojáci to cítili jinak:

"Nejvíce se však frontových vojáků dotklo Stalinovo přirovnání 'šroubkům' ve stroji. Měli jsme naopak pocit, že v našich rukou spočíval osud Ruska, a chovali jsme se podle toho, pokádali jsme se za občany v plném smyslu slova." (s.394)

Figes několikrát opakuje dobové heslo "když se kácí les, létají třísky", kterým si lidé ospravedlňovali dopady revolučních změn na nevinné jednotlivce. Figes tímto prezírávým postojem k lidskému životu ve prospěch systému zdůvodňuje i rozsah čistek. I kdyby mezi zatčenými bylo třeba jen pět procent skutečných špiónů, komunistům by to stačilo k ospravedlnění kampaně, protože hlavní je zachovat při životu systém. V této souvislosti se mi zdá vhodná forma Figesovy knihy, která mapuje osudy jednotlivých rodin nebo lidí. Projevují se tu lidské city a vztahy v kontrastu k mechanickému pojetí člověka. I ta historická díla, která se zaměřují na počty obětí stalinismu, přeci jenom stále udávají počty a statistiky, kde se lidská individualita v tom všem ztrácí.³⁾

Rozbití mezilidských vztahů ve prospěch podřízení člověka systému začínalo od nejmladšího věku, když se děti v Pionýru učili milovat komunismus více než své rodiče. Figes mapuje příklady, kdy děti své rodiče udávali, včetně kultu Pavlíka Morozova, který se stal pro dětské udavače vzorem. K rozbití vnějších mezilidských vztahů přistupovalo omezení vnitřního života. Figes udává příklad odsouzení jednoho literáta za jeho staré básně o přírodě. Takové básně byly "politicky škodlivé". Místo přírody a její krásy se měl člověk zabírat přírodními vědami a praktičností.

Symbolickou výpovědní hodnotu má úryvek týkající se stavby moskevského metra:

"Když Vesninové koncem třicátých let navrhovali stanici metra Stalinovy závody (dnes se jmenuje Avtozavodskaja), snažili se, aby cestující měli pocit, že jsou v katedrále. Stanice s vysokými, takřka gotickými sloupy, nenásilným využitím prostoru a světla s bílými mramorovými basreliéfy zobrazujícími úspěchy pětiletok (Magnitogorsk, Stalinovy závody, Palác Sovětů, kanál Moskva-Volha) tyto záměry zcela naplnila." (s. 157) Tato "katedrála" stála v podzemí, jako by se tu měl uctívat bůh temnoty. Prozaičtější řečeno se tu uctíval technický pokrok, jehož úspěchy byly vyobrazeny na stěnách (místo maleb svatých ve skutečné katedrále) a přímo oslavována tu byla technika podzemního metra.

Český pohled na Rusko a Rusy je poznamenán čtyřicetiletou zkušeností. Pro určitý druh lidí pořád platí, že "Rus rovná se komunista". Figesův pohled je více nezaujatý a je z něj znát naopak soucit s Rusy, kteří trpěli pod stalinskou totalitou, žili v rozbitých rodinách a ještě byli stíženi nacistickým vpádem. Samotný útok např. zastihl část dětí na pionýrských táborech, takže se některé už nikdy nestačily vrátit k rodičům. Rusové zažili tolik, co si střední Evropa ani nedokáže představit. Steinerův pohled je také jiný, ruský národ má v budoucnu nést Kristův svobodný impuls, a jít tak v čele celého lidstva. Některé záblesky v temnotách proběhly i v Sovětském svazu. Útoky na lidskou individualitu se totiž úplně nedařily. V atmosféře strachu se lidé svěřovali svým deníkům: "Člověk si píše deník... pro sebe, aby se dobral svého já a rozmlouval sám se sebou" (s. 241). Pro další studentku: "Deník nabýval stále většího významu jako spojnice s jejím individuálním já, které, jak se obávala, mohl kolektivní život v institutu pohltnout." (s. 242)

V úryvcích probleskuje to, co Steiner předpokládá jako cíl ruského národa v šestém poatlantském období, tedy spojení lidského Já s Kristovým impulsem, pro kteréžto spojení je nutností plná individuální svoboda. Předpokládá to i Ahriman, takže útočí právě na lidské Já pomocí všemožné kolektivizace, kde se individualita ztrácí. Jak probíhaly doposud jako ruské dějiny, to je do jisté míry opak toho, jak se má ruská duše projevat. To se týká i předkomunistické doby carské totality, jak píše Steiner: "Ve vnější fyzické skutečnosti je charakteristické právě to, že ony věci, které často mají vnitřně nejméně spolu co činit, se musejí pevně o sebe obrousit. Carismus a ruství byly si odjakživa nejcizější, nepatřily k sobě." 4) A podle toho, co se dá zjistit o stalinismu, můžeme snad dodat - stalinismus je útokem na pravý účel ruského národa, stalinismus a ruství jsou si cizí, nepatří k sobě.

1) Figes, Orlando: Šeptem. Soukromý život ve Stalinově Rusku. Dobrovský - BETA s.r.o., Praha-Plzeň 2009. <http://www.kosmas.cz/knihy/150976/septem/>

2) Steiner, Rudolf: Symptomatologie dějin. Michael, Svatý Kopeček u Olomouce 2008, s. 155.

3) A v této souvislosti se nabízí srovnání s dnešními postoji k ekonomice, kdy se uzdravení ekonomiky z krizí má dít pomocí škrťů a dopadů na lidské životy. Pokud by měl jeden jediný člověk odnést škrty svým zdravím nebo životem, jen aby se uzdravil ekonomický systém, tak je něco špatně. Peněžní systém má sloužit člověku, ne člověk neživému systému.

4) Symptomatologie s. 150.